

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Μέ παρρησία

Είναι γενικά παραδεκτό πώς ή νεολαία είναι ό φορέας τών προσδοκιών τής κοινωνίας και ή ένσάρκωση τής δύναμης για δημιουργία. Αύτή ή άποψη είναι πολύ σωστή, άν σκεφτούμε ότι ό νέος κλείνει μέσα του όλο τον ένθουσιασμό, τή δύναμη και τή φιλοδοξία πού χρειάζεται για νά πετύχει στή ζωή. Ποιά είναι όμως εκείνη ή δύναμη πού έρχεται σάν αντίρροπη μέ τή φιλοδοξία και τον ένθουσιασμό νά αναστείλει τή δημιουργία και νά καταρρακώσει τό νέο άνθρωπο; Γιατί, ένω παραδεχόμαστε ότι ό νέος έχει τόσα καλά στοιχεία μέσα του, συχνά συναντάμε τό φαινόμενο πολλοί νέοι νά τείνουν πρός τό minimum τής άποδοτικότητας πάνω στήν καλύτερη ηλικία και νά χάνουν κάθε ένδιαφέρον για δουλειά, άκόμα και για τήν ίδια τή ζωή. Ποιές είναι οί δυσκολίες πού συναντούν οί νέοι στό ξεκίνημά τους, ποιά τά ιδιαίτερα προβλήματα πού άπασχολούν ένα τόσο μεγάλο μέρος του ανθρώπινου δυναμικού;

Πολλοί ύποστηρίζουν ότι τά προβλήματα αυτά μπορούν νά ένταχτούν σέ δύο κατηγορίες: Είναι τά φυσικά προβλήματα πού παρουσιάζονται έξ αίτίας τής ίδιας τής ηλικίας του ανθρώπου, πού μεταβάλλεται, ώριμάζει καθώς αφήνει τήν παιδική, τήν έφηβική κατάσταση και άλματωδώς τρέχει πρός τήν ένηλικίωση. Η άλλη κατηγορία αναφέρεται στα προβλήματα πού αντιμετώπιζει ό νέος έξ αίτίας τής εποχής πού ζούμε, προβλήματα πού δημιουργήθηκαν από έξωτερικούς παράγοντες και όφείλονται στον ιδιαίτερο χαρακτήρα του αιώνα μας. Φυσικά δέ γίνεται νά πούμε ότι τό τάδε πρόβλημα του νέου ανθρώπου ανήκει άποκλειστικά στή μία ή στήν άλλη κατηγορία. Γιατί οί αίτίες τών προβλημάτων μπορεί νά είναι άλληλένδετες και συναφείς. Συχνά, μία κατάσταση έρχεται άπλως νά επιτείνει μία πρώτη, και τά προβλήματα πού ούτως ή άλλως ύπήρχαν, όξύνονται τώρα έξ αίτίας του γενικότερου κλίματος.

Ένα βασικό πρόβλημα για τούς νέους είναι ή απόκτηση βιοθεωρίας. Από ποιά ιδανικά πρέπει νά πιαστεί ό νέος και ποιές φθαρμένες ιδέες του κατεστημένου πρέπει νά απορρίψει; Ποιά θά είναι τά σταθερά και άκλόνητα σημεΐα πού θά νοηματοδοτήσουν τή ζωή του και θά διασώσουν τήν ύπαρξή του; Ποιά από τήν πληθώρα τών ιδεολογιών πρέπει νά ακολουθήσει και νά τήν κάνει τρόπο ζωής; Πολλές από τίς ιδέες, στίς όποιες στηρίζονταν οί παλαιότερες κοινωνίες, γκρεμίζονται. Ό νέος βλέπει μέ τρόπο ότι στήν «ήθική, άξιοπρεπή, αυστηρή κοινωνία» τών πατέρων του, στήν πραγματικότητα βασίλευε ή άνηθικότητα, ή κερδοσκοπία, ή ύποκρισία, ή έκμετάλλευση. Πώς τώρα λοιπόν νά πιστέψει, και σέ τί νά πιστέψει; Τό κύμα τής άμφιβολίας, ή δυσπιστία είναι διάχυτα τώρα στήν έκλογή άξιων. Και δυστυχώς ή μόρα παίρνει πολλές φορές και άξίες δοκιμασμένες στό χρόνο. Ό νέος όμως είναι διστακτικός: Νά πιστέψει σέ ήθικό δίκαιο, σέ ιδανικό έλευθερίας, σέ ανθρώπινη άξιοπρέπεια; « Η άρρωστη νεότητα. Μιά νεότητα όμορφη καλοσχηματισμένη μέ νωρίς ξυπνημένο τόν έσωτερικό της κόσμο, μέ τόν στοχασμό της σέ βίαιο όργασμό, άνεβαίνει στό χείλι του κόσμου και προβάλλεται στό μέλλον. Μιά νεότητα πού τά άνομήματα τών μεγαλύτερων, τό σάπιο κατεστημένο, τήν έχουν άρρωστήσει. Άποκαλύπτει όργισμένη τή φθορά τών θεσμών, τό βιασμό τους, τήν άδράνεια του πολιτισμού, τήν ύποκρισία τής κοινωνίας, τήν άγριότητα του πλούτου, τή διαφθορά τών πνευματικών ήγετων, τήν παραχάραξη τών πολιτικών θεσμών, και αίωρείται πάνω από τό τρομερό κενό πού γεννά ή άπουσία μιās πίστης. Νιώθουν ώστόσο οί σημερινοί νέοι πώς τό κατεστημένο άκόμα λειτουργεί, προσπαθώντας νά τούς συμπίσει, νά τούς άπονευρώσει, νά παραμορφώσει τήν προσωπικότητά τους, νά τούς παραχαράξει. Άρνούνται τό διαχυμένο αυτό ψεύδος, τή νόθευση τής ζωής, τό θανατικό έτούτο πού προσβάλλει όλα τά μέλη του κοινωνικού συστήματος. Άμφισβητούν». Έτσι γράφει ό Κ. Τσιρόπουλος, αναφερόμενος στή νεότητα. Και μπορούμε μέσα στό δοκίμιό του νά διακρίνουμε έναν ύπαινιγμό για ένα άλλο πρόβλημα. «Μέ νωρίς ξυπνημένο τόν έσωτερικό της κόσμο (ή νεότητα), μέ τό στοχασμό της σέ βίαιο όργασμό». Και νά, έδω συναντάμε ένα πρόβλημα πού όφείλεται στήν εξέλιξη του αιώνα μας:

Σήμερα ό νέος βλέπει κι άκούει περισσότερα. Έχει τή δυνατότητα νά οΐκειωθεί μέ κάθε λογής ιδεολογίες χάρη στά βιβλία πού κυκλοφορούν, νά έρθει σέ έπαφή μέ πολλούς ανθρώπους, άποκτᾶ περισσότερες γνώσεις. Έχει γενικά πολλές ευκαιρίες, για νά πλατύνει τό πνεύμα του. Έτσι ώριμάζει πιο γρήγορα. Η σκέψη του δουλεύει σέ άλλο μήκος κύματος, σέ άλλη «συχνότητα» και αυτό τόν κάνει νά έρχεται σέ διαρκή σύγκρουση μέ τήν παλιά γενιά. Η σκέψη του είναι τόσο διαφορετική πού γίνεται δυσνόητος ή καθόλου άντιληπτός. Δημιουργούνται παρεξηγήσεις, συγκρούσεις και προκαλείται «τό χάσμα τών γενεών». Οί νέοι παραπονούνται για έλλειψη κατανόησης από τό περιβάλλον τους. Και μάλιστα σέ μιᾶ εποχή πού ό νέος περνᾶ μιᾶ κρίση αυτοβεβαίωσης τής προσωπικότητάς του, και ζητᾶ από τά πιο κοντινά του πρόσωπα συμπαράσταση. Η μή

ἀποδοχή του ἀπό τό περιβάλλον του ἐπιτείνει τήν κρίση αὐτοβεβαίωσης καί κλονίζει τήν αὐτοπεποίθηση. Οἱ περισσότεροι ὅμως νέοι — εὐτυχῶς — τήν ξεπερνοῦν καί παρουσιάζουν καί μιᾶ ἔντονη τάση ἀνεξαρτητοποίησης. Αὐτό εἶναι μιᾶ νίκη. Σημαίνει ὅτι ὁ νέος ἔχει σταθεροποιήσει τὰ «πιστεύω» του καί ἀδιαφορεῖ γιά τίς κρίσεις τῶν ἄλλων. Ἐκείνη καί πέρα ὅμως ἀρχίζει ἕνα καινούριο πρόβλημα. Ὁ νέος παρά τήν ὀριμότητά του ἐξακολουθεῖ νά παραμένει ἐξαρτημένος ἀπό τήν οἰκογένειά του — οἰκονομικά καί ποινικά — γιά ἕνα μεγάλο διάστημα ἀκόμα, τουλάχιστον μέχρι νά τελειώσει τίς σπουδές του (πού τώρα διακοῦν πολύ). Ἐνῶ κάποτε οἱ νέοι τελειώνοντας τό σχολεῖο — ἂν τό τελειώνανε — πιάνανε κατευθείαν δουλειά, τώρα, ἂν καί ὀριμότεροι, εἶναι γιά περισσότερο χρόνο ἐξαρτημένοι. Αὐτό δημιουργεῖ μιᾶ ἀφόρητη καταπιεστική κατάσταση γιά τό νέο. Ὑπάρχει ὅμως καί μιᾶ μερίδα νέων πού δέν ξεπερνᾶνε αὐτή τή κρίση· τά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τῆς ἐποχῆς μας, ἡ ἀντιφατικότητα, ἡ ρευστότητα, ἡ ἀβεβαιότητα ἐπιτείνουν αὐτήν τήν κατάσταση. Οἱ νέοι, στήν προσπάθειά τους νά τήν ξεπεράσουν, ὑποπροσαρμόζονται, νιώθουν σύγχυση, ἀνασφάλεια καί ἔτσι πολλές φορές καταφεύγουν σέ τεχνητούς παραδείσους πού μπορεῖ νά σημαίνουν καί τήν καταδίκη τους. Κι αὐτό γιατί ἡ ὕλική εὐημερία, ἡ κοινωνία τῆς ἀφθονίας, οἱ ἀξαναόμενες ἀνάγκες, στέρησαν τόν ἄνθρωπο ἀπό τή δυνατότητα γιά μιᾶ βαθύτερη ἐπικοινωνία καί τόν ὀδήγησαν στήν ἀπομόνωση. Ἡ ἀπομόνωση καί γενικότερα ἡ φυσική ἐσωστρέφεια τοῦ νέου, μποροῦν νά τόν ὀδηγήσουν στούς τεχνητούς παραδείσους. Καί τέλος, ἕνα σημαντικό πρόβλημα γιά τόν νέο, ἴσως τό μεγαλύτερο, εἶναι ἡ θεώρηση τοῦ μέλλοντός του, ἡ ἐκλογή τοῦ ἐπαγγέλματός του καί ἡ ἐξασφάλιση τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐπιτυχίας. Τό τελευταῖο αὐτό πρόβλημα εἶναι ἕνα πρόσθετο ἄγχος γιά τό νέο ἀπό τά σχολικά του χρόνια. Ὁ σωστός ἐπαγγελματικός προσανατολισμός λείπει δυστυχῶς ἀπό τά περισσότερα σχολεῖα. Οἱ γονεῖς εἶναι στίς περισσότερες περιπτώσεις φορεῖς ἑνός «σέτ» ἀπό ταμπού γύρω ἀπό τό θέμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν παιδιῶν, καί λίγο πολύ τά ἐπηρεάζουν καί τά τρέπουν σέ κατευθύνσεις πού διαφέρουν κατά πολύ ἀπό τίς φυσικές κλίσεις, ἰκανότητες καί φιλοδοξίες τῶν ἴδιων τῶν παιδιῶν, μέ κίνδυνο νά ἀκολουθήσουν ἕναν κλάδο πού δέν τούς ταιριάζει καί δέν πρόκειται ποτέ νά τούς ἰκανοποιήσει. Αὐτό φέρνει στούς νέους σύγχυση καί ἀπόγνωση, γιατί αὐτή ἡ ἀπόκλιση ἀπό τά ἐνδιαφέροντά τους ἀντιτίθεται στήν ἴδια τους τή φύση. Ἀλλά καί στίς περιπτώσεις πού ὁ νέος κατορθώνει νά φτάσει στήν ἐπιτυχία, ἔχει νά παλέψει μέ τούς παλιότερους, πού ἀρνοῦνται πεισματικά νά τοῦ παραχωρήσουν τή σκυτάλη. Ὁ νέος προσπαθεῖ νά ἀναδειχτεῖ κοινωνικά καί νά παραμερίσει τό μεγαλύτερό του σέ συντομότατο χρονικό διάστημα, ἐξαιτίας τῆς ὀριμότητάς του· ὁ μέγανος ὅμως ἀρνεῖται νά ἀποσυρθεῖ, γιατί αὐτό ἰσοδυναμεῖ μέ θανατική καταδίκη.

Ἔτσι βλέπουμε τό νέο ν' ἀτενίζει τή ζωή μέσα ἀπό ἕνα σωρό προβληματισμούς καί ἐρωτηματικά. Ἡ θέση του στή ζωή, οἱ θέσεις του στή ζωή, ἡ κρίση τῆς αὐτοβεβαίωσης, ἡ ἔνταξή του στήν «κοινωνία τῶν μεγάλων»,

ή έκλογή τῶν ἰδανικῶν του, τὰ ἄγχη του, ὅλα αὐτά καμιά φορά κουράζουν
πολύ τό νέο ψυχικά, καί ἀντί γιά τήν εὔρεση τῆς λύσεως τελικά ἀποπροσα-
νατολίζεται ἀπό τόν ἀρχικό στόχο του καί γκρεμίζει μόνος του ὅλες τίς
προσδοκίες γιά τήν ἄνοδο, καλυτέρευση καί ποιοτική ἀλλαγή στ' ἀνθρώ-
πινα.

Μερόπη Καβαλλιέρου
Β' Κλασικοῦ Λυκείου